

Opplæring i forskningsetikk ved NTNU

Siri Granum Carson
Professor i anvendt etikk
Institutt for filosofi og religionsvitenskap

To utgangspunkter

1. Forskningsetikk som muliggjørende: Legge til rette for produksjon av god (= eksellent og etisk) forskning.
2. Forskningsetikk som risikostyring: Forhindre skade på mennesker, dyr, miljø, samfunn... men også: Beskytte omdømmet og tilliten til forskningen (og NTNU).

Økt fokus på forskningsetikk særlig utløst av 2., men viktig å ikke miste 1. av syne!

Opplæring i forskningsetikk på PhD-nivå ved NTNU

- Tradisjonelt ivaretatt av de enkelte fakulteter/institutter – med ulik grad av involvering fra Program for Anvendt Etikk (PAE, opprettet 2001) – stor strekk i laget.
- Forskningsetikkloven 2017 – vektlegging av forskningsinstitusjonenes ansvar for undervisning og opplæring i forskningsetikk.
- Bestilling fra oven: *Vi trenger en felles, grunnleggende opplæringsmodul i forskningsetikk for alle phd-kandidater ved NTNU.*
- Ansvarlig for leveranse: PAE med støtte fra HR og IT.
- Føringer: Obligatorisk, e-læring, maks 1 time. Mission impossible?
- Mål med prosjektet: Øke kunnskap og bevissthet, bygge god forskningskultur på tvers av disipliner, sikre en «minimumstandard».
- Men: Utfordringene varierer – hvordan lage et kurs som ivaretar de ulike behovene uten at det blir for omfattende?
- Og sterke argumenter for at forskningsetikk i hovedsak fortsatt burde ivaretas av de respektive forskningsmiljøene: Sikre faglig relevans og «eierskap».

PhD-kurs 2019 – erfaringer så langt

- Formatet er en serie korte samtaler med fagpersoner og ressurspersoner ved NTNU.
- NB: Kurset er ment som en første introduksjon til forskningsetikk. Det spesifiseres at kandidatene vil få en videre og mer spesialisert opplæring i forskningsetikk på sine respektive enheter.
- Fortsatt uavklarte spørsmål omkring bruk av læringsplattform, samt muligheten for og tjenligheten av obligatorikk.

Behov for å ytterligere styrke opplæring i forskningsetikk

- Bakgrunn: Kritikk fra Riksrevisjonen 2022, samt internrevisjon ved NTNU 2024.
- Og: Skandaler og et stadig økende tilfang av «saker».
- Ny bestilling fra oven: Vi må ha en felles grunnleggende opplæring i forskningsetikk for «*alle ansatte ved NTNU*».
- Men igjen: Utfordringene varierer – hvordan ivareta de ulike behovene uten at kursingen oppleves irrelevant og/eller for omfattende?
- Og igjen: Åpne spørsmål omkring obligatorikk og implementering. Rektoratet: «*Alle skal ta dette kurset!*» Ja, men...

Kritikk fra riksrevisjonen: Gjør ikke nok for å sikre god forskningsetikk

Forskningsinstitusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert. Opplæringen i forskningsetikk er heller ikke god nok.

Vil vurdere konsekvenser: - Det som har skjedd har skjedd

Dekan ved IV-fakultetet Olav Bolland stiller seg bak rapportens konklusjoner. Han berømmer den for å være grundig, men vil vurdere oppfølgingen av dens anbefalinger.

Nye opplæringsmoduler, 2025-2026

- Ansvarlig: HR – faglig ansvar PAE.
- Målgruppe: NTNUere (og andre) som jobber med forskning.
- Modul 1: Hva er forskningsetikk og hvorfor er det viktig? (Sluppet i april 2025).
- Modul 2: Aktuelle temaer som akademisk frihet, kunstig intelligens, internasjonale relasjoner...
- Format igjen: Samtaler med eksperter og ressurspersoner.
- Mål igjen: Økt kunnskap, bevissthet, og refleksjonsnivå, samt bygge god forskningskultur på tvers av NTNU.
- I første omgang lagt ut på NTNUs nettsider og plassert inn i «onboardingrutiner» for nye ansatte. Utover dette: Oppfordring til anvendelse på fagdager og lignende, på institutt-, eller forskergruppenivå. Now what...?

Utdrag Sulait

